

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
13/6217 - NNO

Vår referanse
2014/00262-15 008

Dato
27.02.2014

Høringssvar - forslag til endringer i politiloven § 18

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 16.01.2014.

Departementet foreslår endringer i politiloven § 18 som innebærer at det kan kreves fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest fra personer som skal utføre arbeid for politiet uten å være tilsatt, eller som skal utføre arbeid for en tjenesteleverandør for politiet. Som en tilpasning til politiregisterloven presiseres i tillegg at den som skal ansettes i politiet skal fremlegge uttømmende og utvidet politiattest.

Politidirektoratet har forelagt høringen for underliggende instanser. Vi har mottatt svar fra Østfinnmark, Troms, Rogaland, Romerike, Asker og Bærum, Oslo, Vestoppland og Gudbrandsdal politidistrikter, samt Kripos, PDMT, PU og Namsfogden i Oslo. Alle støtter forslagene. Vedlagt følger tilbakemeldingene.

Til forslaget om å gi hjemmel til å kreve politiattest for personer som skal utføre arbeid for politiet uten å være tilsatt

Politidirektoratet støtter forslaget om å gi hjemmel for politiet til å kunne kreve at personer som skal utføre arbeid for politiet uten å være ansatt fremlegger politiattest.

Hjemmel for å kunne kreve politiattest

Politiloven § 18 hjemler i dag innhenting av politiattest kun for personer som skal ansettes i etaten. Det er ikke hjemmel for å kreve attest fra personer som skal utføre arbeid uten å være ansatt, eksempelvis innleide konsulenter og tjenesteytere. Det er imidlertid gitt adgang til å innhente attest for to grupper med hjemmel i strafferegistreringsforskriften § 12 nr. 5. I JDs rundskriv G-49/2000 er det gitt adgang til å innhente politiattest for bl.a. eksterne leverandører, konsulenter og innleide vikarer i PDMT (Politiets IKT-tjenester fra 1. mars 2014), og i PODs rundskriv 011/012 for tolk som skal tjenestegjøre for politiet og påtalemyndigheten (hjemmelen videreføres i politiregisterforskriften § 34-15).

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

Behovet for vandelskontroll

Som departementet påpeker, er det blitt stadig vanligere å benytte innleide tjenester. Mange utfører de samme oppgaver som ansatte i politiet og har de samme tilganger. Vi er derfor enig i at det bør være adgang til å foreta samme vandelskontroll som for ansatte.

Politidirektoratet er også enig i at det ikke bør oppstilles et krav om plettfri vandel, slik det er for ansatte. Når politiloven § 18 oppstiller krav om plettfri vandel for ansettelse i politiet, er det av hensyn både til allmennhetens tillit til etaten og for å bidra til sikkerhet og utelukke personer som ikke er skikket til å arbeide i politiet. Vandelskravet gjelder for alle ansatte i etaten og er ikke knyttet til om man har politimyndighet. Om dette heter det i Ot.prp. nr. 22 (1994-95) side 36:

”For stillinger som ikke er tillagt politimyndighet, er et så strengt vandelskrav ikke like selvsagt. Departementet har imidlertid lagt vekt på at det i dag er en rekke tilsatte som ikke har politimyndighet, men som arbeider i en funksjon hvor de sitter sentralt plassert i informasjonsstrømmen. Det gjelder bl.a. dataoperatører og tilsatte i arkiv- eller saksbehandlingsfunksjoner. Her gjør stort sett de samme hensyn seg gjeldende med hensyn til vandelskravet som for tjenestemenn med politimyndighet. Også hensynet til politiets anseelse og tillit blant publikum tilsier at vandelskravet bør gjelde for alle kategorier tilsatte”.

Hensynet til den offentlige tillit gjør seg i utgangspunktet ikke like sterkt gjeldende for innleide konsulenter og tjenesteytere som for ansatte i politiet, skjønt i den grad man faktisk identifiseres med politiet, for eksempel fordi man er lokalisert hos politiet, opptrer utad sammen med politiet eller jobber for politiet over lengre tid, vil hensynet til allmennhetens tillit tilsi at man sjekker vandelen tilsvarende som for ansatte. Avhengig av hvilket arbeid man utfører og hvilken tilgang man har til lokaler eller systemer, vil også sikkerhetshensyn i mange tilfeller tilsi at man bør ha adgang til å innhente uttømmende og utvidet politiattest. Vi er enig i departementets forutsetning om at tilgang til lokalene eller systemene over lengre tid vil være grunn til å kreve fremleggelse av politiattest, typisk personer innleid fra vikarbyrå til arkivet, kantinepersonell, IT-konsulenter, rengjøringspersonell mv. Det vil i hovedsak ikke være grunn til å kreve attest fra personer som skal oppholde seg på avgrensede områder i kortere tidsrom, eksempelvis håndverkere som skal arbeide på et avgrenset, ikke-sensitivt område og som ikke vil være alene i lokalene. Som Vestoppland politidistrikt bemerker, bør terskelen for å kreve politiattest ikke være høy. Politidirektoratet vil vurdere om det er behov for å gi retningslinjer for vurderingen, men behovet for en vandelskontroll må vurderes konkret i det enkelte tilfelle og ut fra lokale forhold. Det samme gjelder betydningen av at den som skal utføre oppgaven eventuelt ikke har plettfri vandel. Som Oslo politidistrikt påpeker, må eventuelle anmerkninger vurderes konkret i hver enkelt sak fordi den potensielle risikoen som knytter seg til en person kan variere ut fra hvilke arbeidsoppgaver vedkommende skal ha.

Kripos påpeker at det ikke er uvanlig at de bedrifter politiet inngår avtaler med gjør bruk av utenlandsk arbeidskraft som har hatt opphold Norge kun i en kort periode. En norsk politiattest vil i slike tilfelle gi et dårlig grunnlag for vandelskontroll. Politiregisterloven § 36 sidestiller politiattest fra annet EØS land med norsk politiattest. For arbeidstakere fra EØS-land vil krav om innhenting av politiattest fra hjemlandet gi bedre grunnlag for kontroll. Det gjelder ikke arbeidstakere fra land utenfor EØS. Spørsmålet er hvordan man da sikrer tilstrekkelig vandelskontroll for disse. Politiregisterloven § 36 annet ledd gir adgang til å hjemle et krav om fem års botid som alternativ til politiattest, men Politidirektoratet antar at det ikke er nødvendig å innta en slik hjemmel i politiloven § 18. Forutsetningen for departementets forslag er at man foretar en konkret vurdering av hva som er nødvendig ut

fra hva den enkelte skal gjøre og få tilgang til. Dersom det er en oppgave som fordrer klare krav til kontroll med vedkommendes vandel, vil man kunne ta den manglende historikken i Norge med i betraktningen av om vedkommende skal benyttes til oppdraget.

Behov for å plassere tilstøtende områder

Østfinnmark politidistrikt ved Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester påpeker at rundskriv G-87/00 gitt i medhold av strafferegistreringsforskriften § 12 nr. 5 gir hjemmel for utstedelse av politiattest til studenter i praksisplass i politiet og påtalemyndigheten. Distriktet viser til at slike tilfeller eventuelt kan videreføres i politiregisterforskriften. Asker og Bærum politidistrikt påpeker at de har sett behov for å kunne kreve politiattest fra personer som har praksisplass i regi av for eksempel NAV. Politidirektoratet antar at hjemmelen etter politiloven § 18 vil kunne omfatte også slike tilfeller ut fra en funksjonell fortolkning av "arbeid eller tjeneste for politiet", og at det eventuelt kan synliggjøres i proposisjonen.

Østfinnmark politidistrikt viser også til at rundskriv G 107/2000 om begrenset politimyndighet, som er gitt med hjemmel i politiloven § 20 tredje ledd, oppstiller krav til vandel som på samme måte som etter politiloven § 18 er forutsatt å hjemle adgang til å kreve politiattest. Det samme gjør instruks om politimyndighet til militære grensevakter ved den norsk-russiske grensen, gitt i medhold av politiloven § 20 fjerde ledd. Distriktet påpeker at også adgangen til utstedelse av politiattester ved tildeling av begrenset politimyndighet må hjemles i lov eller forskrift. Politidirektoratet er enig i det.

Rogaland politidistrikt og Østfinnmark politidistrikt mener at politiattestregimet for arbeid for påtalemyndigheten bør harmoniseres med de reglene som foreslås for politiattest til bruk ved arbeid i politiet.

Til forslaget om å presisere hjemmelen for politiattest ved ansettelser

Forslaget er nødvendig for å ivareta dagens krav til vandel

Politidirektoratet støtter forslaget til endring i politiloven § 18 som presiserer hjemmelen for kravet til fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest ved ansettelse i politiet. Etter politiregisterloven § 36 skal vandelskontroll bare kunne foretas når det har hjemmel i lov eller forskrift gitt i medhold av lov, og politiregisterloven § 40 nr. 1 bestemmer at med mindre annet er særskilt angitt, skal det utstedes ordinær politiattest. Det er derfor behov for at politiloven § 18 uttrykkelig sier at man skal fremlegge uttømmende og utvidet attest.

Tilpasning til politiregisterloven gir bedre notoritet og legger til rette for bedre vandelskontroll

Politiregisterloven § 36 forutsetter at vandelskontrollen bare skal kunne skje på de måter som er nevnt i politiregisterloven, dette sies også uttrykkelig i politiregisterforskriften § 28-1. Presiseringen innebærer derfor også at det gjøres klart at vandelskontrollen nå må skje ved at søkeren fremlegger politiattest. Politidirektoratet er kjent med at praksis i etaten har vært at distriktene etter samtykke fra søkeren regelmessig selv har innhentet uttømmende og utvidet politiattest eller sjekket tilsvarende opplysninger, framfor å kreve at den som ansettes legger fram politiattest. Politiaattest vil gi bedre notoritet om hvilke opplysninger som er lagt til grunn ved vandelskontrollen.

I tilknytning til presiseringen av at den som skal ansettes må fremlegge politiattest, legges det til rette for å sikre bedre kontroll med vandelen for politiansatte som søker jobber internt i etaten. Vandelskravet i politiloven § 18 gjelder også for slike søkere. Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester har gradvis overtatt oppgaven med å utstede

politiattester, de siste politidistriktene vil ha overført denne oppgaven til enheten i løpet av året. Vi er i dialog med Spesialenheten om å gi Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester tilgang til opplysninger om Spesialenhetens saker. Disse er skjermet for politiet, slik at det ikke har vært mulig for distriktene å kontrollere verserende saker i Spesialenheten ved å innhente attest eller sjekke tilsvarende opplysninger. Ved å gi Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester en slik tilgang, vil ansatte som er under etterforskning av Spesialenheten ikke kunne søke seg til et annet distrikt uten at dette får vite om saken. Selv om problemet ikke har et stort omfang, er en slik mangel på informasjon prinsipielt uheldig og kan gi uønskede konsekvenser i enkelttilfeller.

Behov for å kunne foreta en bredere skikkethetsvurdering i tillegg til vandelskontrollen

Kripes, Troms politidistrikt og Oslo politidistrikt gir uttrykk for at krav om uttømmende og utvidet politiattest ikke løser alle problemer mht. sikkerhet ved tilsettinger i og arbeid for politiet. Kripes påpeker at uoppklart kriminalitet, uanmeldte saker og tilknytning til kriminelle miljøer er faktorer som ikke fanges opp av en uttømmende og utvidet politiattest. Det kan her vises til rapporten «Den organiserte kriminaliteten i Norge, trender og utfordringer 2014» hvor det blant annet pekes på en økende tendens til at kriminelle miljøer forsøker å plassere personer i politiet. Rapporten er unntatt offentlighet. Infiltrasjon i justis- og beredskapssektoren er også beskrevet i PSTs åpne trusselvurdering 2013.

Adgangen til å kreve politiattest etter politiloven § 18 knytter seg til vandelskontrollen som foretas ved ansettelse i politiet. Tilsvarende gjelder etter § 24b for opptak til bachelorutdanningen ved Politihøgskolen (PHS). Det er imidlertid på det rene at man ved ansettelse i politiet og opptak til PHS, i tillegg til vurderingen av vandel, foretar en bredere vurdering av søkerens skikkethet. Vilåret om at man må framstå som ”skikket” for å få opptak til PHS framgår uttrykkelig av politiloven § 24b, i tillegg til vilåret om ”plettfri vandel”. Politiloven § 18 oppstiller etter sin ordlyd kun vilkår om ”plettfri vandel”, men et krav om skikkethet er innfortolket å gjelde også ved ansettelse. I lys av at politiregisterloven og forskriften detaljert regulerer bruken av politiets registeropplysninger, er det hensiktsmessig å gi et klarere hjemmelsgrunnlag også for bruken av registeropplysninger til skikkethetsvurderingen etter politiloven §§ 18 og 24b.

Politidirektoratet vil komme tilbake til departementet i en egen sak med nærmere beskrivelse av behovet og forslag til hvordan innhenting av registeropplysninger til skikkethetsvurderingen kan avgrenses og forvaltes i samspill med det vandelskontrollregimet som innføres med politiregisterloven.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene vil ikke medføre kostnader eller vesentlige administrative konsekvenser.

Hjemmel til å kreve attest for personer som skal utføre arbeid eller tjeneste for politiet vil omfatte anslagsvis 1500 personer årlig.

Det vil bli større pågang til Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester fra personer som skal ansettes i politiet og som nå trenger politiattest der distriktene til nå selv har innhentet attester eller tilsvarende informasjon, men samtidig mindre arbeid for distriktene selv.

En konsekvens av at attest nå skal utferdiges av Politiets enhet for vandelskontroll og politiattester til den som skal ansettes er at det kan ta noe lenger tid før distriktet får seg forelagt attesten.

Med hilsen

Knud Smedsrud
avdelingsdirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Saksbehandler:
Geir Jonatan Sharabi